

Reportage

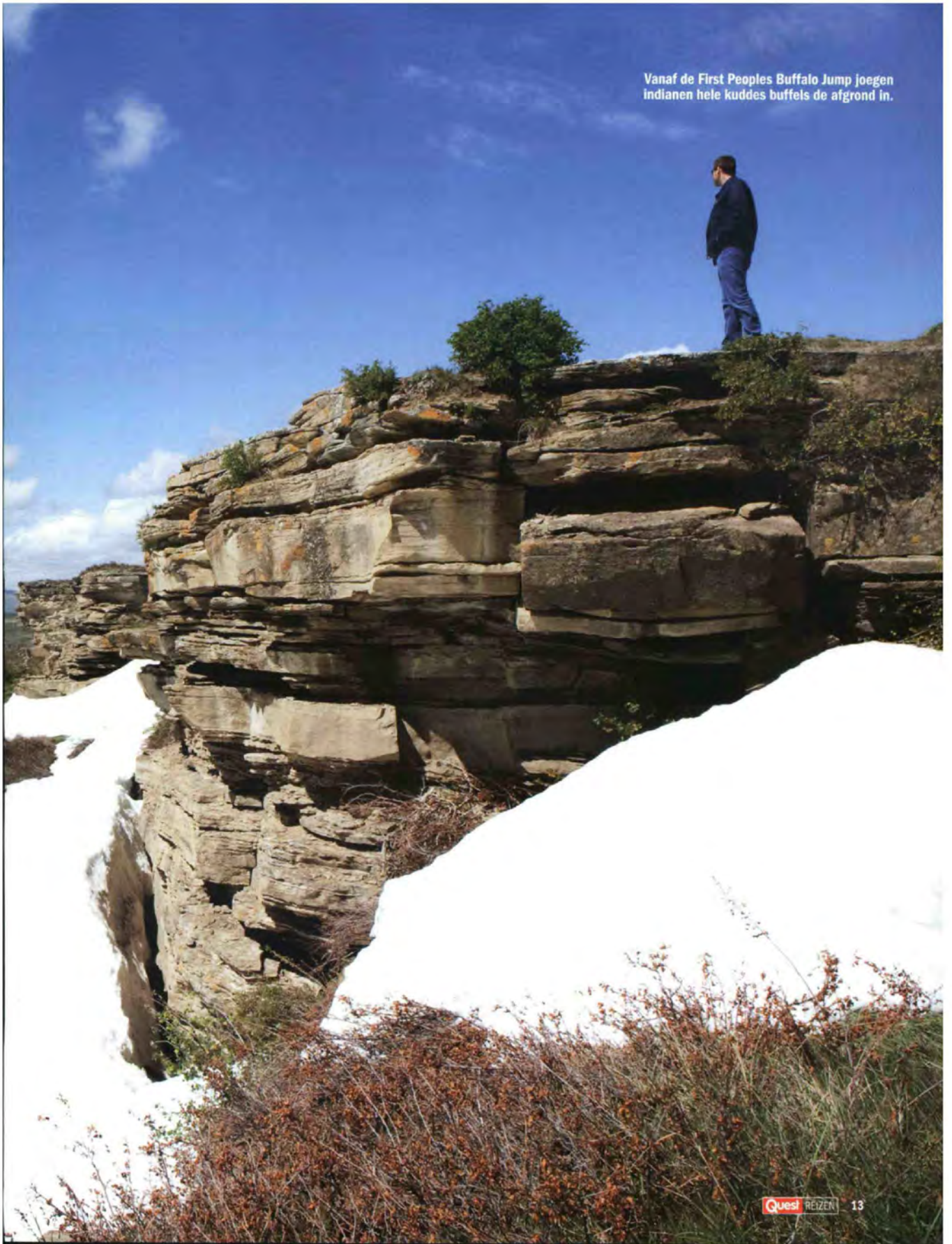
Op zoek naar de zee verkenden Lewis en Clark het noordwesten van Amerika

Westwaarts

Helden zijn het in de Verenigde Staten, de ontdekkingsreizigers Lewis en Clark. Duizenden kilometers legden ze af op zoek naar de zee. Waan jezelf ook held, en volg de Lewis and Clark Trail.

■ TEKST: ROBERTO LOBOSCO / FOTO'S: DANIELLA HENDRICKX

Vanaf de First Peoples Buffalo Jump joegen indianen hele kudde buffels de afgrond in.

De expeditie verliep voorspoedig, totdat de Rockies opdoemden

Aan de muur van wegrestaurant The Silver Dollar hangt een rake oneliner: 'If you've done it, it ain't bragging!' We zijn in Dillon, een doorsnee plaatsje in de staat Montana. Vervang het asfalt van de hoofdstraat door zand en de auto's door paarden, en je voelt je een echte cowboy in een spaghettiwestern. Binnen zitten twee mannen in geruit overhemd en bodywarmer achter hun ontbijt. Dat bestaat uit gebakken eieren op toast, pannenkoeken met siroop en veel bacon. Debra staat achter de bar, pakt de koffiekannet van de warmhoudplaat en schenkt haar Disneymok nog maar eens vol. Aan de muur hangen elandkoppen met glanzende ogen. Voor de deur staan drie met modder bespatte pick-uptrucks. In alle drie zit een hond te blaffen. Aan het eind van het dorp begint de prairie. En daarachter wordt de horizon versperd door de Rocky Mountains, waar de nevel om de bergtoppen hangt. Dillon ligt vlakbij het Lewis and Clark State Park, bekend om zijn grotten. Het park is een van de honderden bezienswaardigheden in Montana die in het teken staan van de ontdekkingsreizigers Lewis en

Lewis en Clark troffen duizenden elanden op hun tocht. En ook nu nog lopen de beesten over de vlakten. En ze prijken aan de muren.

Clark. Rond 1800 verkenden deze twee mannen het westen van Noord-Amerika door de grote rivieren af te varen. In naam van de president vochten ze met beren, rookten ze vredespijpen met indianen, aten ze de tong van buffels en trotseerden ze bergtoppen met eeuwige sneeuw. Nogal wiesde dat elke Amerikaan op de lagere school leert over de tweejarige boottocht van deze *true American heroes*. Het lukte ze als eerste om van oost naar west te varen, van St. Louis naar de kust van de Grote Oceaan en weer terug. Dus dat je als Amerikaan trots bent op zo'n prestatie, daar is

zelfs in een gehucht als Dillon niks opschepperigs aan.

• Oceaan vinden

In 1803 zijn er nog maar veertien Verenigde Staten van Amerika. Thomas Jefferson is president van de jonge republiek en hij wil zo snel mogelijk uitbreiden naar het westen. In dat kader stuurt hij een gezant naar Parijs om met Napoleon te onderhandelen over de havenstad New Orleans. Een groot deel van Noord-Amerika is nog in koloniale handen van Engeland, Spanje of Frankrijk. Tot ieders verbazing verkoopt Napoleon niet alleen de havenstad, maar voor vijftien

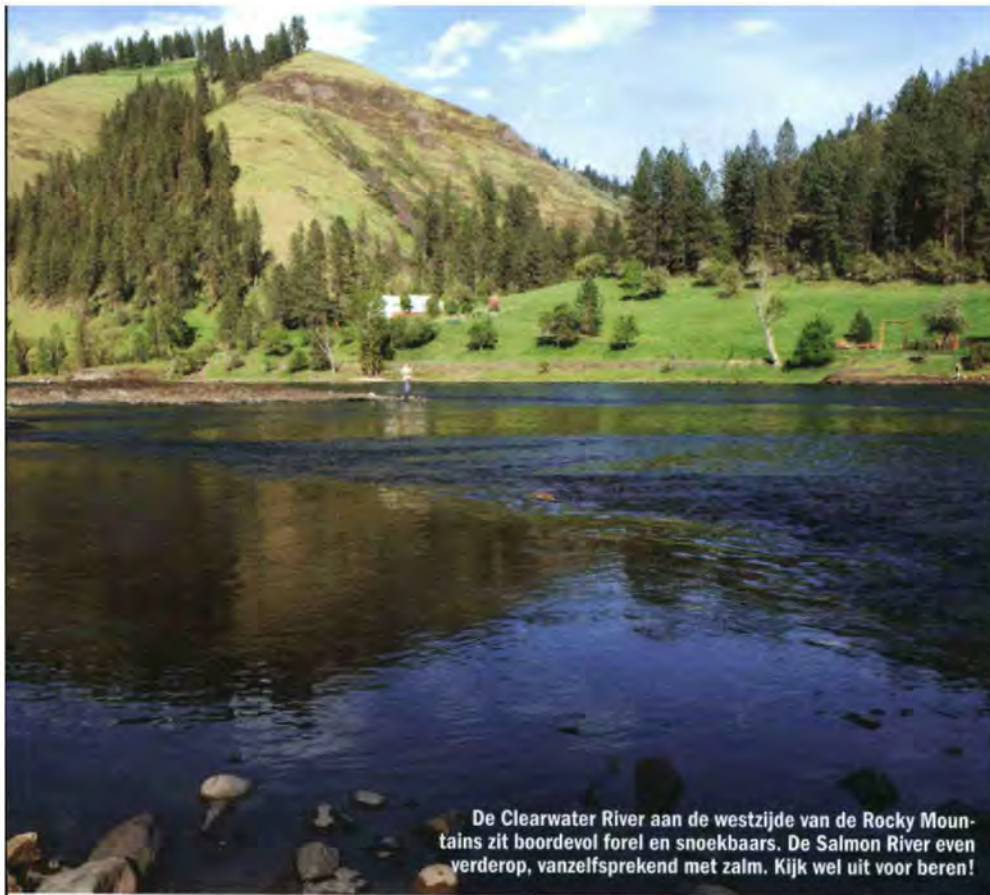

miljoen dollar ook nog het hele gebied daarachter: Louisiana. Napoleon beschikt niet over de capaciteit om het enorme gebied tegen de Britten te verdedigen. Verkopen aan de VS is de beste optie, die met deze *Louisiana Purchase* in één klap hun grondgebied verdubbelen. Jefferson organiseert gelijk een expeditie om het kersverse land

De tocht

Twee dagen voor Kerstmis 1805 betrekken Lewis en Clark hun kamers in Fort Clatsop. Anderhalf jaar na hun vertrek uit St. Louis hebben ze dan eindelijk via de Missouri en de Columbia River de Grote Oceaan bereikt. Ze vernoemen het kamp naar de plaatselijke indianenstam Clatsop, met wie ze gedurende de winter handel drijven. Ze verblijven hier 3 maanden, tot 23 maart 1806 wanneer ze de terugtocht aanvangen. Het oorspronkelijke fort werd halverwege de 19de eeuw verwoest. In 2006 ontdekten archeologen de mogelijke resten. In de buurt staat een replica voor bezoekers.

De Clearwater River aan de westzijde van de Rocky Mountains zit boordevol forel en snoekbaars. De Salmon River even verderop, vanzelfsprekend met zalm. Kijk wel uit voor beren!

Indiaan gokt verkeerd

Tijdens de expeditie raken de ontdekkingsreizigers Lewis en Clark bevriend met de Nez Perce-indianen. Dankzij hun *buffalotrail* komen de mannen de Rockies over. Van de oorspronkelijke stam zijn tegenwoordig nog amper 3000 Nez Perce over, tweederde van hen woont in het reservaat op de grens tussen Idaho en Montana. Gokken is anno 2010 de grootste bron van inkomsten voor de indianen. Overal in Amerika, van Alaska tot Florida, konden de *Native Americans* casino's exploiteren. En hoe klein een Amerikaans dorp ook is, er is altijd wel een casino. In Kooskia, een dorpje van 700 inwoners in Idaho, werkt Wendel. Hij is Nez Perce (of Nimípu, de inheemse naam) en werkt als conciërge en vloermanager in het Clearwater River Casino aan de Lewis & Clark Boulevard. Volgens Wendel kijken de indianen wel met gemengde gevoelens naar de cultivering van Lewis en Clark. 'We erkennen hun prestatie en welke rol wij hebben gespeeld in het succes van hun expeditie. Toch konden we niet vermoeden dat in navolging van Lewis en Clark miljoenen blanken deze kant opkwamen. En dat zij soms via verdragen, en soms met geweld ons land afpakten. Als we dat van tevoren wisten, hadden we Lewis en Clark waarschijnlijk nooit de Rocky Mountains over geholpen.'

te verkennen. En draagt daarbij de leiding over aan secretaris Meriwether Lewis, die zelf zijn vroegere bevelhebber en vriend William Clark uitnodigt mee te gaan. Het doel van dit zogeheten

Corps of Discovery is driedelig. Allereerst moet via de rivier de Missouri een ononderbroken waterweg worden gevonden naar de Grote Oceaan. Daarnaast moeten de nieuwe plant- en dier-

soorten worden gedetermineerd en beschreven. Tot slot moet vrede worden gesloten met de indianenstammen, zodat handel mogelijk is. In mei 1804 vertrekt de 33-koppige expeditie vanuit St. Louis. Wat ze zullen tegenkomen, weet niemand. Want de beschrijvingen van het gebied die er zijn, komen van wat Frans-Canadese bonthandelaren en daar worden ze niet veel wijzer van. Het enige zekere is dat ze het grondgebied van indianenstammen doorkruisen en dat ergens hun weg wordt versperd door een enorm rotsgebergte.

● Tocht is lastig

Met de kennis van nu waren Lewis en Clark natuurlijk nooit op zoek gegaan naar die waterweg van oost naar west. Want op moderne kaarten hadden ze natuurlijk gelijk kunnen zien dat de Continentale Waterscheiding roet in het eten gooit. Deze *Great Divide* is een grote bergkam die dwars door Noord- en Midden-Amerika loopt, van Alaska via Canada en de VS tot in Mexico.

Carol Place rijdt toeristen naar de 5 grote watervallen van Great Falls, waarbij de Missouri River in totaal 187 meter naar beneden klettert.

De Rocky Mountains zijn een onderdeel van deze bergkam, die de stroomgebieden van de grote rivieren van elkaar scheidt. Aan de westkant van de *Great Divide* stromen rivieren naar de Grote Oceaan. Aan de oostkant stromen ze juist richting de Atlantische Oceaan. Dat houdt in dat Lewis en Clark op de heenweg voornamelijk tegen de stroom in moeten varen. Bij het huidige Great Falls in Montana gaat het voor de eerste keer mis voor het Corps. Ze zijn zonder al te veel problemen via de Missouri over de Grote Vlaktes van Amerika gekomen. Maar dan verandert het klimaat sterk en naderen de Rockies. De rivier wordt ruiger en op 13 juni 1805 zijn daar vijf onoverbrugbare

Spring buffel spring!

Je kunt natuurlijk met een Jasso en een pijl en boog op één buffel tegelijk jagen. Veel beter is het om een hele kudde naar een plateau te drijven en vervolgens een afgrond in te jagen. Honderden vliegen in een klap. Zo ging het er aan toe in Montana, lang voordat Lewis en Clark met hun bootjes binnen kwamen varen. Bij de First Peoples Buffalo Jump State Park in Montana vertelt een Native American van het documentatiecentrum dat al 2000 jaar voordat Lewis en Clark hier kwamen, indianen hier al doodleuk buffels over de kling joegen. Het zorgde ervoor dat de stammen vlees in overvloed hadden en bovendien genoeg huiden om te verkopen. Vanaf het documentatiecentrum beginnen verschillende wandeltochten naar de rand van de afgrond, die hoe je het wendt of keert indrukwekkend is. Prairiehonden rennen verschrikt naar hun hol wanneer je langs stapt. Op de rand van de afgrond is een onnavolgbaar panorama te zien. Een vlakte zo groot als de provincie Utrecht strekt zich uit. Van de 300 *kill sites* in Montana, is de First People Buffalo Jump verreweg de grootste. Meer info: www.visitmt.com

watervallen. De expeditie moet 29 kilometer over land afleggen. Tegenwoordig is bij de tweede waterval, net buiten Great Falls, een heel documentatiecentrum gewijd aan deze tocht over land (*portage*). Het vallende water van toen is al lang ingekaderd door een dam en een waterkrachtcentrale, maar dat maakt het niet minder interessant om te bezoeken. Al was het alleen maar om Carol Place tegen het lijf te lopen. In haar felblauwe kostuum verzorgt ze 'Lewis en Clark-tours' in een onderwets blauwe gemotoriseerde tram. Ze rijdt naar het standbeeld van Lewis en Clark, die met hun hond Seaman en hun negerslaaf York vorsend over de rivier uitkijken. Of ze rijdt naar de plek aan de Missouri waar Lewis de rivier in werd gedreven door een grizzlybeer, en hij nog maar net aan de dood ontsnapte. Terwijl Carol heen en weer rijdt over de

verschillende bruggen, vertelt ze en passant over de geschiedenis van het industriestadje met ruim vijftigduizend inwoners.

● Woeste natuur went

Eenmaal in de Rockies moeten Lewis en Clark erkennen dat die waterweg naar de Grote Oceaan helemaal niet bestaat. De bergen zijn gewoonweg te hoog. Noodgedwongen moet het Corps nu een groot gedeelte over land afleggen. En hoe spijtig dat voor Lewis en Clark destijds ook was, voor natuur- en outdoorliefhebbers is het nu juist een zegen dat de Rocky Mountains de weg versperren. Het gebied is ideaal om met een camper in een week of vier te doorkruisen. Na anderhalf uur in de auto heb je niet eens meer door dat je langs een woeste rivier rijdt. Ondanks de pracht van de natuur raak je er gewoon aan gewend wanneer je op Highway 12 door de bergen rijdt. De auto-weg volgt gedwee de rivier die zich door de rotsen van de Rockies wurmt. Intussen steken rendieren over en klateren de watervallen.

Om alles echt tot in je poriën te kunnen laten doordringen moet je uitstappen. Niet alleen bij een parkeerplaats om wat koel water uit de rivier te proeven. Maar ook op een van de duizenden trailerparks en campings. Of je

rijdt van hutje naar hutje (*lodge*), te huur voor gemiddeld negentig dollar per nacht. Bijvoorbeeld bij Reflections Inn, een bed and breakfast met acht kamers op een kleine ranch aan de west-

kant van de Rockies. Eigenaars Jim en Ruth wachten je op als je de oprijlaan opdraait. Op het dressoir van elk hutje staan versgeplukte bloemen. 's Avonds, nadat je buiten in de jacuzzi hebt

Logboeken zijn goudmijnen

De logboeken van Lewis en Clark zijn overal op internet te vinden. Deze teksten behoren net als de Onafhankelijkheidsverklaring tot het Amerikaanse erfgoed. In hun logboeken beschrijven Lewis en Clark honderden nieuwe plantensoorten. Die zijn nu te zien in de botanische tuin van Boise, de hoofdstad van Idaho. Verder schrijven ze als eerste blanken over prairiehonden, jakhalzen en grizzlyberen. Daarnaast maken ze melding van het contact met de indianenstammen

onderweg. De leden van de expeditie worden meestal uitgenodigd voor een ontvangstritueel. Tijdens zo'n audiëntie bij het opperhoofd houdt Lewis een toespraak namens de president van de VS. Hij vertelt dat Thomas Jefferson onlangs eigenaar is geworden van het land waarop zij wonen, jagen en vee houden. Zolang de indianen Jefferson als hun nieuwe *great father* bejegenen, is er niets aan de hand en wordt iedereen rijk. Sowieso vallen gedurende de hele expeditie in het contact met de

natives slechts 2 doden. Zolang ze genoeg whisky en tabak meebrengen, worden de expeditieleiden geduld. Lewis schrijft ook over de dagelijkse beslommeringen. Want natuurlijk loopt een expeditielid wel eens uit het gareel, meestal door te veel whisky. Lewis vormt dan een minikrijgsraad en veroordeelt de overtreders tot zweepslagen. Tijdens de hele tocht sterft slechts één deelnemer. Sergeant Charles Floyd overleeft een blindedarmonsteking niet. Meer info: www.idahobotanicalgarden.org

Grootste attractie van Montana: verlaten ranches en spookstadjes

als Nederland) is namelijk vlak. Hier is de prairie afgebakend door houten hekken en graast vee. In navolging van Lewis en Clark kwamen in de negentiende eeuw miljoenen mensen naar het westen. Toen nog op paarden en met lasso's en zo. Ze zetten een hek om een stuk land en verdedigden dat met het mes tussen de tanden. Maar door schaalvergroting en het grillige klimaat zijn veel ranches sinds de jaren zeventig verlaten. Het geeft Montana een zo mogelijk nog desolater uitstraling. Al rijdend over de prairies kun je urenlang volmaakt alleen zijn. Alleen *roadkill* langs de wegen herinnert aan recent leven. Aan weerszijden van de weg staan honderden verlaten boerderijen en schuren al decennia lang weg te rotten. Ook voormalige mijnstadjes ogen van god en alles verlaten. Begin vorige eeuw werd het westen overspoeld met door goudkoorts bedwelmde gelukszoekers. Met zijn tienduizenden tegelijk arriveerden ze in plaatsjes als Granite, een dorpje rond vier zilvermijnen. Door de eeuwige sneeuw is het spookstadje alleen met een 4x4 bereikbaar. Inmiddels zijn de mijnschachten ingestort en staat van de meeste huizen alleen nog het skelet. Het best bewaarde huis van Granite is van de laatste

bewoner: Mae Werning. In 1969 stierf ze op 75-jarige leeftijd.

• Hoe het afliep

Met hulp van indianen bereikt het Corps in november 1805 via de Columbia River en na twaalfduizend kilometer de Grote Oceaan. 'Ocean in view! O! The Joy!' schrijft Clark in zijn logboek. Het duurt dan nog een jaar voordat het Corps weer terug is in St. Louis, de stad waar vandaag de dag de *Lewis and Clark Trail* begint.

Maar toch kent het jongensboek van Meriwether Lewis een zeer tragisch einde. Na thuiskomst ontvangt hij veel land in de buurt van St. Louis. Bovendien wordt hij benoemd tot gouverneur van het door hem ontdekte gebied Louisiana. Wanneer de confetti eenmaal is neergedaald, komt Lewis in een depressie en raakt aan de drank. Tijdens een reis naar de hoofdstad in 1809, wordt hij doodgeschoten in zijn hotelkamer gevonden. Aangenomen wordt dat hij zelfmoord pleegde. William Clark vertrekt na de expeditie ook naar St. Louis. Hij voltooit het eindrapport van de expeditie. Met als pronkstuk een gedetailleerde kaart van het verkende gebied van zijn hand. In 1822 benoemt president James Monroe hem tot de hoogste baas van het Bureau of Indian Affairs. Dat blijft hij tot zijn dood in 1838. Hij laat vijf kinderen na, onder wie zijn oudste zoon Meriwether Lewis Clark. ■

roberto.lobosco@quest.nl

! MEER INFORMATIE

Allround meisje

Indianenmeisje Sacagawea heeft pas lang na haar dood erkenning gekregen voor haar aandeel in de expeditie. Lewis en Clark reppen in hun logboeken met bijna geen woord over het indianenmeisje met het kindje op de rug. In 1804 overwinteren Lewis en Clark in Fort Mandan, in het huidige North Dakota. Daar ontmoeten ze Toussaint Charbonneau, een Canadese pelsjager. Deze man heeft 2 vrouwen gewonnen met gokken, minderjarige indianenmeisjes wel te verstaan. Wanneer Lewis en Clark ontdekken dat een van die vrouwen een Shoshone is, besluiten ze haar en haar man te rekruteren als gids en tolk voor het vervolg van de expeditie. Dat Sacagawea nog maar 15 jaar oud is en bovendien 6 maanden zwanger, lijkt Lewis en Clark weinig uit te maken. Tijdens de expeditie bevalt ze van een zoon, die Clark de koosnaam Pompey geeft. Met het kindje in een mand op haar rug is Sacagawea de enige vrouw van de expeditie. Ze onderhandelt en spreekt met de indianen. Met kruidenmengsels bestrijdt ze koortsaanvallen van expeditieleden en wanneer enkele boten in een storm kapseizen, redt zij de logboeken van Lewis en Clark. Na de expeditie komt ze op aanraden van Clark naar St. Louis, die Pompey onder zijn hoede neemt. Ze sterft op 25-jarige leeftijd. Ze heeft geen stuiver ontvangen voor haar aandeel in de expeditie. In de 20ste eeuw is Sacagawea door de vrouwenbeweging omarmd en zijn overal in het land standbeelden van haar neergezet. Omdat niemand weet hoe ze er in het echt uitzag, is zo'n standbeeld elke keer weer anders.

Rond 1890 beleefde het zilvermijnstadje Granite zijn hoogtijdagen. 3000 mensen woonden in 'Montana's Silver Queen'.

gezet, luister je vanuit een schommelstoel op de veranda naar de Clearwater River. Waar vissers overdag regenboogforel en snoekbaars vangen. Telefoons hebben nauwelijks bereik, waardoor je wel móet onthaasten. 's Ochtends serveert Ruth in haar woonkamer ontbijt. Haar *blueberry pancakes* met worst zijn bekend in heel de Rocky Mountains. Volgens Ruth dan.

• Land is verlaten

Montana is niet alleen een adembenemende natuur en de ruige Rockies. Het westelijke gedeelte van de staat (tien keer zo groot

Jaarlijks vinden in Montana 2000 verkeersongelukken plaats door overstekend wild. De mensen overleven het meestal wel.

